Каралды:	Килешенде:	Расланды:
гуманитар МБ утырышында	укыту-тәрбия эшләре буенча директор	Мәктәп директоры____________
җитәкче______________ / Р.Р.Вәлиева/	урынбасары ________/Л.М.Леонтьева/	/Р.И.Солягина/
Беркетмә № 1.31.08. 2020 ел.	31.08. 2020 ел.	Боерык №74-о от 31.08. 2020 ел

Татарстан Республикасы Лаеш муниципаль районы муниципаль бюджет гомуми белем бирү учреждениесе

“Нармонка урта гомуми белем мәктәбе”

Югары квалификацион категорияле татар теле һәм әдәбияты укытучысы

Вәлиева Рәмзия Рөстәм кызының 5б сыйныфы өчен 2020 – 2021 нче уку елына

туган (татар) теленнән эш программасы

2020-2021 нче уку ел

5 нче сыйныф
(70 сәг)
Р.З.Хәйдәрова, Г.М.Әхмәтҗанова

Предмет: татар теле
Класс: 5
Укытучы: Вәлиева Р.Р.
Сәгатьләр саны:
барлыгы –70 сәгать; атнага –2 сәгать.

План буенча контроль эшләр: контроль эшләр -4, мөстәкыйль эш – 2, диктант 2(4 сүзлек диктанты),күчереп язу -2, хикәя язу – 3

Программа: "Рус телле балаларга татар телен һәм әдәбиятын коммуникатив технология нигезендә укыту программасы " (1-11нче сыйныфлар . рус телендә сөйләшүче балалар өчен) авторлары (Р.З.Хәйдәрова,Р.Л.Малофеева. – .Казан. Татар китап нашрияты. 2014 ел)
Дәреслек : "Күңелле татар теле" , 5 нче класс.. Р.З.Хәйдарова, Г.М. Әхмәтҗанова 2014 ел.
Рус телендә төп гомуми белем бирү оешмалары өчен КАЗАН "Татармультфильм» Нәшрияты 2014.

Татар теленнән эш программасы
5 нчы сыйныф
(70 сәг.)

Аңлатма язуы

Программа түбәндәге дәүләт документларына нигезләнеп язылды:

1. “Мәгариф турында” РФ һәм РТ Законнары.

- Федеральный закон от 29.12.2012г. №273-ФЗ «Об образовании в Российской Федерации»,
- Федеральный государственный образовательный стандарт основного общего образования, утвержденный приказом Министерства образования и науки Российской Федерации от 17.12.2010г. №1897»
- «Порядком организции и осуществления образовательной деятельности по основным общеобразовательным программам – образовательным программам начальнего общего, основного обшего и среднего общего образования, утвержденным приказом Министерства образования и науки Российской Федерации от 30.08.2013г. № 1015»

2. Образовательная программа основного общего образования муниципального бюджетного общеобразовательного учреждения в соответствии с ФГОС ООО МБОУ Нармонской СОШ (утверждена приказом № 70-о от 29.08.2015 г.; внесены изменения: приказ №79_о от 27 августа 2016 г.; приказ № 118_о от 23.10. 2017 г.)

3. Программа: “**Рус телендә гомуми төп һәм урта белем бирү мәктәпләренең татар сыйныфлары (V-IX сыйныфлар) өчен татар әдәбиятыннан үрнәк программа”** (төзүче-авторлары: Ф. Х. Җәүһәрова, Казан 2013) Примерная рабочая программа учебного предмета « Татарская литература» для общеобразовательных организаций с обучением на русском языке (для изучающих татарский язык как родной) . Авторы-составитель: Хасанова Ф.Ф. Одобрена решением федерального учебно-методического объединения по общему образованию (протокол от 16 мая 2017 г. № 2/17)

4. Татарстан Республикасы Лаеш муниципаль районы МБОУ “Нармонка урта гомуми белем мәктәбе”нең 2020-2021 нче уку елына “Укыту планы” (Принято решением педсовета, протокол № 8 от 27 августа 2020 года и утвержденного приказом № 73-о от 27.08.2020 г.)

5. Федераль дәреслекләр исемлеге (федеральный перечень учебников, рекомендуемых к использованию при реализации имеющих государственную аккредитацию образовательных программ начального общего, основного общего, среднего общего образования (Список учебников МБОУ Нармонской средней общеобразовательной школы Лаишевского муниципального района Республики Татарстан на 2020-20121 учебный год (Принято решением педсовета, протокол №8 от 27 августа 2020 года и утвержденного приказом № 73-о от 27.08.2020 г.)

Татар теле укытуның максатлары

Рус телле балаларга татар теле укыту **максатлары** берничә юнәлешне үз эченә ала: **танып белү, үстерү, тәрбияви, белем бирү** юнәлешләре.

Танып белү максатының эчтәлеге

Татарстан Республикасында яшәүче һәр милләт кешесенә, үз халкы тарихыннан тыш, шушы төбәктә төп халык булып торган татар халкы мәдәнияте, гореф-гадәтләре, тарихи үткәне, бүгенгесе, киләчәге турында хәбәрдар булу зарур. Татар халкы белән үзара тыгыз элемтәдә яшәүче башка милләт кешеләре татарларның милли бәйрәмнәрен, традицияләрен аңларга, хөрмәт итәргә, әдәбият-сәнгать вәкилләренең иҗади казанышлары белән үзен рухи яктан баета алу мөмкинлегеннән файдаланырга тиеш, дип саныйбыз. Дәреслек эчтәлеге телгә өйрәтү процессын бала өчен «башка дөньяга тәрәзә ачу» *(И. Л. Бим)* булырлык һәм шуның аркылы аның үз яшәешен дә тулырак аңлавына ярдәм итәрлек итеп сайланды.

Программа материалын өйрәнү барышында укучыларның Татарстан Республикасында яшәүче милләтләр, Татарстанның дәүләт символлары, республиканың территориясе, географик урыны; башкалабыз Казанның тарихи үткәне, бүгенге йөзе; татар сәнгатенең төрле тармаклары, күренекле шәхесләр турында билгеле бер мәгълүмат алуы максат итеп куела.

Үстерү максатының эчтәлеге

Шәхеснең белемле булуы тәрбиялелек һәм аның фикерләү сәләте үсеше дәрәҗәсеннән дә тора. Укыту процессында **үстерү максатларын** даими күзаллап эшләү — укытуның гамәли яктан уңышлылыгының алшарты.

Балаларның психик яктан камилләшүен түбәндәге юнәлешләрдә үстерүгә аеруча игътибар бирү таләп ителә:

- фикерләүне үстерү белән бәйле психик функцияләр: логик фикерләү, сәбәп-нәтиҗә бәйләнешләрен табу, индуктив, дедуктив фикерләү;
- хәтерне *(ихтыярый, ихтыярсыз),* игътибарлылыкны үстерү;
- аралаша белү сәләтен үстерү *(аралашучанлык, хислелек,* эл*:- *патия хисләре);*
- ихтыяр көче, максатчанлык, активлык кебек сәләтләрне үстерү.

Программага сайланган эчтәлек нигезендә сөйләм энгчәнлегенең барлык төрләре буенча да эш оештырганда, бу максатлар беренче планга куела.

Тәрбияви максатның эчтәлеге

Тәрбиянең нәтиҗәлелеге, беренче чиратта, укытуның эчтәлеге һәм методлары белән бәйле. Шуңа күрә программа эчтәлеген сайлаганда, материалның тәрбияви мөмкинлекләрен исәпкә алу мөһим. Татар теле грамматикасын өйрәнү барышында әхлакый проблемаларны чагылдырган текстлар белән эшләү, ул текстларны лексик-грамматик яктан анализлау белән генә чикләнмичә, текстта күтәрелгән проблема буенча укучыларның үзара фикерләшә, аралаша белүләрен оештыру бик мөһим* Әхлакый проблеманы чагылдырган текстларның эчтәлеге үзе үк *коммуникатив мотивациягә* ия, шунлыктан дәрестә аралашу ситуациясе булдыру әллә ни кыенлык тудырмый.

Белем бирү максатының эчтәлеге

Укучыларның татар теле буенча лексик, грамматик күнекмәләре филологик белемнәр җыелмасы дәрәҗәсендә генә калмыйча, сөйләм эшчәнлегенең барлык төрләрендә дә аралашуда кулланырлык югарылыкка җитүе зарур. Ягъни укучы, нинди дә булса сүзне, я грамматик категорияне тану, аеру, аңлау, тәрҗемә итү дәрәҗәсендә генә түгел, ал арны аралашу максатыннан мөстәкыйль кулланырлык итеп өйрәнергә тиеш. Шул вакытта гына татар телен аралашу чарасы буларак өйрәнү бурычы үтәлә.

Укытуның предмет, шәхси, метапредмет нәтиҗәләре

Федераль дәүләт белем стандартларында белем бирү системасының төп үсеш юнәлеше — **системалы-эшчәнлекле юнәлеш,** ә системаны барлыкка китерә торган төп компонент — **нәтиҗә: шәхси, метапредмет, предмет нәтиҗәләре** дип билгеләнелә. Стандартларда күрсәтелгән бу концептуаль методологик нигез барлык фәннәрне укы-

ту системасына да, шул исәптән рус телле балаларга татар теле укыту системасына да карый. Ягъни рус телле балаларга татар теле укыту системасының барлык компонентлары да: программалар, укыту-мето- дик комплектлар, дәрес барышы, контроль, идарә итү, белем күтәрү һ.б. — бар да бер максатка — **нәтиҗәгә** хезмәт итә.

Төп гомуми белем бирү мәктәбендә телне гамәли үзләштерү нәтиҗәсендә укучыларда татар теленең күп мәдәниятле дөньяда мөһимлеге турында күзаллау формалаша. Татар мәдәниятенең аерым үрнәкләре белән танышу рус телле укучыларда башка мәдәнияткә карата ихтирам хисе уята һәм укучыларга үз халкының мәдәниятен дә тирәнрәк аңларга мөмкинлек бирә, аларда ватанпәрвәрлек хисе уята.

Укытуның предмет нәтиҗәләре

Төп гомуми белем бирү мәктәбен тәмамлаганда, рус телле укучылар татар теленнән түбәндәге предмет нәтиҗәләренә ия булырга тиеш:

• коммуникатив компетенциягә (аралашу осталыгына) ия булу, ягъни татар телендә телдән яки язмача аралашу күнекмәләрен үзләштерү;

• коммуникатив бурычлар куя һәм аларны хәл итә белү; аралашуның вербаль һәм вербаль булмаган чараларыннан, сөйләм этикеты үрнәкләреннән файдалана алу, итагатьле һәм киң күңелле әңгәмәдәш булу;

• «Татар теле» фәнен өйрәнүгә карата уңай омтылышта булу, татар теле белән даими кызыксыну һәм шулар нигезендә белем алуның алдагы баскычларында татар телен уңышлы үзләштерү.

Укытуның шәхси нәтиҗәләре

Төп гомуми белем бирү мәктәбен тәмамлаганда, укучының үзенә һәм әйләнә-тирәсендәге кешеләргә, яшәеш проблемаларына карата түбәндәге шәхси кыйммәтләре формалашкан булуы күзаллана:

• шәхесара һәм мәдәниятара аралашуда татар теленә карата ихтирамлы караштa булу һәм аны яхшы өйрәнү теләгенә ия булу;

• әхлакый кагыйдәләрдә ориентлашу, аларны үтәүнең мәҗбүрилеген аңлау;

• текстлардагы төрле тормыш ситуацияләренә һәм геройларның гамәлләренә гомумкешелек нормаларыннан чыгып бәя бирә белү;

• *гаилә, туган ил, туган җир, мәрхәмәтлелек* төшенчәләрен аңлап кабул итү; укучыда башкаларга карата түземлелек, кайгырту- чанлык, кеше кадерен белү кебек хисләр формалашу.

Укытуның метапредмет нәтиҗәләре

Төп гомуми белем бирү баскычында укучыларда киң мәгълүматлы җәмгыятьтә яшәү һәм эшләү өчен кирәкле күнекмәләр үстерү буенча эш дәвам иттерелә. Укучылар текст, күрмә-график рәсемнәр; хәрәкәтле яисә хәрәкәтсез сурәтләр, ягъни төрле коммуникацион технологияләр аша тапшырыла торган мәгълүмат чаралары белән эшләү тәҗрибәсен ныгыта; презентация материаллары әзерләп, зур булмаган аудитория алдында чыгыш ясау күнекмәләрен үстерә; укучыларда, компьютер яисә мәгълүмати-коммуникатив технологияләрнең башка чаралары белән эш иткәндә сәламәтлеккә зыян китерми торган эш алымнарын куллана алу күнекмәләре камилләшә.

Бу чорда татар телен укыту, танып белү чарасы буларак, укучыларның фикер йөртү, интеллектуаль һәм иҗади сәләтләрен үстерүгә, шулай ук чынбарлыкта килеп туган проблемаларны хәл итү өчен кирәк булган **универсаль** *(танып белү, регулятив, коммуникатив)* **уку гамәлләрен** формалаштыруны дәвам иттерүгә хезмәт итә.

Төп гомуми белем бирү баскычында укучыларның түбәндәге **универсаль уку гамәлләренә** ия булуы күз аллана.

Танып белү универсаль уку гамәлләре:

- фикерләүне үстерү белән бәйле психик функцияләр: логик фикерләү, сәбәп-нәтиҗә бәйләнешләрен табу, индуктив, дедуктив фикерли белү;
- иҗади һәм эзләнү төрендәге проблеманы билгеләү, аны чишү өчен алгоритм булдыру;
- объектларны чагыштыру, классификацияләү өчен уртак билгеләрне табу;
- төп мәгълүматны аерып алу, укылган яки тыңланган мәгълүматның эчтәлегенә бәя бирә белү;
- тиешле мәгълүматны табу өчен энциклопедия, сүзлекләр, электрон ресурслар куллану.

Регулятив универсаль уку гамәлләре:

- дәрескә кирәкле уку-язу әсбапларын әзерли һәм алар белән дөрес эш итә белү;
- дәрестә эш урынын мөстәкыйль әзерли белү һәм тәртиптә тоту күнекмәләренә ия булу;
- уку хезмәтендә үзеңә максат куя, бурычларны билгели белү;
- эш тәртибен аңлап, уку эшчәнлеген оештыра, нәтиҗәле эш алымнарын таба белү;
- уку эшчәнлеге нәтиҗәләрен контрольгә ала белү;
- билгеләгән критерийларга таянып, эш сыйфатына бәя бирә белү;
- укудагы уңышларның, уңышсызлыкларның сәбәбен аңлый, анализлый һәм, кирәк булганда, төзәтмәләр кертә белү;
- ихтыяр көче, максатчанлык, активлык кебек сыйфатларга ия булуга ирешү.

Коммуникатив универсаль уку гамәлләре;

- әңгәмәдәшеңнең фикерен тыңлый, аңлый һәм аңа туры килерлек җавап бирә белү;
- әңгәмәдәшең белән аралашу калыбын төзү;
- әңгәмәдәшең белән сөйләшүне башлый, дәвам итә, тәмамлый белү;
- аралаша белү сәләтен үстерү **(аралашу чанлык, хислелек, эм- патия хисләре);**
- парлап һәм төркемдә эшли белү;
- мәгълүматны туплау өчен, күмәк эшчәнлектә катнашу.

Дәреслекнең тематик эчтәлеге

Татарстан Республикасы мәктәпләре өчен төп гомуми белем бирү баскычында татар теле фәнен укытуга 476 сәгать вакыт бирелә. Базис укыту планында 5 нче сыйныфта атнага 2 сәгать исәбеннән 70 сәгать бүлеп бирелә.

5 нче сыйныфта татар сөйләменә өйрәтү максатларында барлыгы 5 тема буенча лексик материал сайланды һәм ул тематик планда һәр дәрес өчен аерым күрсәтелә барды.

Тематик эчтәлек:

- Без мәктәптә (17 сәг.)
- Мин — өйдә булышчы (16 сәг.)
- Дуслар белән күңелле (20 сәг.)
- Дүрт аяклы дусларыбыз (8 сәг.)

5. Без спорт яратабыз (7 сәг.)

Йомгаклау (2сәг)

Моннан тыш, алдагы сыйныфларда өйрәнелгән лексик-грамматик материалны даими рәвештә кабатлап бару укытучының методик бурычы булып тора.

Үзләштерелергә тиешле грамматик материал

- Ялгызлык һәм уртаклык исемнәр.
- Тартым һәм килеш белән төрләнгән исемнәрнең берлек һәм күплек сандагы кушымчаларын аера белү.
- Тамыр, кушма, парлы, тезмә исемнәрнең ясалышы, аларның сөйләмдә кулланылуын кабатлау.
- Исемнәргә кушымчалар ялгану тәртибе.
- Сыйфат дәрәҗәләре белән таныштыру, ал&рны сөйләмдә куллану.
- Микъдар, тәртип, җыю саннарын аера белү.
- Мин, синү ул зат алмашлыкларын иялек, төшем, урын-вакыт килешләрендә сөйләмдә куллана белү.
- Хәзерге заман хикәя фигыльнең барлыкта һәм юклыкта зат- сан белән төрләнешен сөйләмдә куллану.
- Билгеле үткән заман хикәя фигыльнең барлыкта һәм юклыкта зат-сан белән төрләнешен сөйләмдә куллану.

Билгесез үткән заман хикәя фигыльнең барлыкта зат-сан белән төрләнеше белән танышу.

Боерык фигыльнең зат-сан белән төрләнешен сөйләмдә куллану.

- Фигыльнең инфинитив формасын сөйләмдә куллану.
- Фигыльнең инфинитив формасын модаль сүзләр (кирәк, кирәкми, ярый, ярамый) белән сөйләмдә куллану.
- Эшләргә телим төзелмәсен сөйләмдә куллану.
- Өчен, шикелле бәйлекләрен сөйләмдә куллану.
- **Минемчә, синеңчә, билгеле, әлбәттә, беренчедән, минем фикеремчә кереш сүзләрен сөйләмдә куллану.**

Рус тәлле балаларны татар сөйләменә **коммуникатив технология** нигезендә өйрәтү процессы **циклылыкка** корылган. **Цикл — уку материалын диалогик, монологик, ягъни мөстәкыйль сөйләм дәрәҗәсенә җиткерү өчен кирәк булган дәресләр.** Ягъни, өйрәнелгән лексик-грамматик материал тану дәрәҗәсендә генә калмыйча, сөйләмдә мөстәкыйль кулланылу дәрәҗәсенә җиткерелергә тиеш. Дәрес тибы буенча бу дәресләр **лексик күнекмәләр формалаштыру дәресләре** (ЛКФ) һәм **грамматик күнекмәләр формалаштыру дәресләре** (ГКФ), **лексик күнекмәләрне камилләштерү дәресе** (ЛКК), **грамматик күнекмәләрне камилләштерү дәресе** (ГКК), **диалогик/мо- нологик сөйләм дәресләре** (Д/МС) дип атала. Бу дәресләр циклында

өйрәнелгән лексика һәм грамматика турыдан-туры текстта кабатлана, төрле бәйләнешләргә керә, ягъни лингвистик материалны сөйләмдә куллану камилләшә. Тексттан соң булган этапта текст эчтәлеге буенча диалогик-монологик сөйләмгә чыгу дәресләре оештырыла, укучылар материал эчтәлеге буенча спонтан сөйләм — татарча аралашу этабына чыгалар.

Укыту процессының уңышлылыгына тәэсир итә торган әһәмиятле факторларның берсе — ул укучыларның белемен **контрольгә** алу. Билгеле булганча, **контроль** — укыту барышын көйли, ягъни, контрольгә карап, укытучы үз эшчәнлеген оештыра. Методика фәне билгеләгәнчә, контроль объекты булып укучыларның аерым сүзләрне, җөмләләрне тәрҗемә итә белүләре, яисә грамматик категорияләрне аңлый алулары гына була алмый. Контрольнең төп объекты булып, укучының өйрәнелгән лексиканы һәм грамматиканы кулланып, **мөстәкыйль аралаша алуы** тора. Календарь-тематик планның коммуникатив максат графасында күрсәтелгән **предмет нәтиҗәләре** балаларның белем дәрәҗәсенең, ягъни **татарча сөйләшеп аралаша алу күрсәткече** булып тора.

Билгеле булганча, дәреслектә һәр дәреснең структур берәмлеге — **күнегү.** Дәрескә алынган күнегүләр эчтәлек, катлаулылык ягыннан үзара бәйле һәм алар күнегүләр системасын тәшкил итә. Шуның өчен дәрестәге күнегүләрнең урынын алыштырырга киңәш ителми. Ә дәреслектәге аерым бер күнегүне төрләндерү, аны берничә төрле итеп эшләп карау, киресенчә, тел материалын өйрәнүнең сыйфатын яхшырта гына. Әйтик, <Ике раслауның кайсысы дөрес?» дип бирелгән күнегүне эшләгәннән соң, укытучы түбәндәге биремнәрне дә өсти ала:

- үзегезгә иң ошаган раслауны табыгыз;
- ... нче раслауга сорау җөмлә төзегез;
- ... нче раслауны файдаланып, диалог төзегез;
- ... ошаган раслаулар белән партадашыгызга диктант яздырыгыз һ.б.

Өстәмә күнегүләрнең төп максаты — бер үк материалның, төрле эш төрләре аша кат-кат кабатланышын тудырып, истә калдыруны тәэмин итү.

Методик ярдәмлектә **аудирование** *(ишетеп аңлау күнегүләре)* тәкъдим ителә. Бу күнегүләр һәр дәрестә, дәреснең төрле этапларында кулланыла ала. Ишетеп аңлау күнегүләренә таләпләр кечерәк сыйныфлар өчен чыгарылган ярдәмлекләрдә киң яктыртылу сәбәпле, күнегүләрнең үзләрен бирү белән генә чикләндек.

Дәреслектә киң урын алган күнегү төрләренең берсе — **ситуатив күнегүләр.** Бу күнегүләр коммуникатив технологиягә корылган дәресләрнең төп максатын тәшкил итә, чөнки нәкъ менә ситуатив **кү**негүләр балаларны тормышта аралашуга әзерли. Дәреслекнең күләме чикле булу сәбәпле, эшләргә мөмкин булган барлык ситуатив күнегүләр дә дәреслектә урын алмады. Укытучылар ярдәмгә шул ук авторлар төзегән *(Хайдарова Р.З., Гиниятуллина ЛЛ. Сборник ситуатив- пых упражнений по татарскому языку длярусскоязычных учащихся. — НабЛелны, 2004)* дидактик материалга мөрәҗәгать итә алалар. Бу күнегүләр укучыларга таратма материал буларак та кулланыла ала.

Искәртеп үтәргә кирәк, дәреслеккә кертелгән **диалоглар буенча эшне** укытучы аеруча игътибар белән оештырырга тиеш. Өйрәнелгән лексика, грамматика диалогларда чагылыш табып, диалог кертелгән дәрестә генә түгел, һәр дәрес саен даими рәвештә кабатланып барырга тиеш.

Уку эшчәнлеген оештыруда парларда, төркемнәрдә эш төрләре дә аеруча әһәмияткә ия.

Тәкъдим ителгән **тематик план** ел дәвамында өйрәнәсе материалның дәресләргә бүленешен күрсәтә. Тематик планда дәрес типларының исемнәре кыскартылып күрсәтелде:

ЛКФ — лексик күнекмәләр формалаштыру

ЛКК — лексик күнекмәләрне камилләштерү

ГКФ — грамматик күнекмәләр формалаштыру

ГКК — грамматик күнекмәләрне камилләштерү

ЛГКК — лексик-грамматик күнекмәләрне камилләштерү

Д/МС — диалогик/монологик сөйләм дәресләре

Билгеле булганча, дәресләрнең белем **бирү максаты** (коммуникатив максат) дәрес ахырында **предмет нәтиҗәсе** дип билгеләнә. Бәр дәреснең предмет нәтиҗәсе тематик планда аерым графада күрсәтелә барды, шуңа күрә дәрес планы төзегәндә, аңа игътибар итү аеруча мөһим.

Укыту-методик комплект

Дәреслек:

№	Автор	Исеме	Басылу елы	Нәшрият
	Р.З.Хәйдарова, Г.М. Әхмәтҗанова	**“**Күңелле татар теле” , 5 нче класс.. Рус телендә төп гомуми белем бирү оешмалары өчен .	2014 ел.	КАЗАН “Татармультфильм» нәшрияты.

Укытучы өчен методик кулланмалар:

1	Мотыйгуллина Ә.Р. Ханнанов р.Г. Хисмәтова Л.К. Гыйзәтуллина Л.М.	“Татар әдәбияты” –методик әсбап.	2014	Казан “Мәгариф-Вакыт” нәшрияты
2		”Фән һәм мәктәп”,”Мәгариф” журналлары		
3	Р.З. Хәйдәрова.	“Рус телендә сөйләшүче балаларга татар теле укыту” – 5 нче класс Казан ”Татармультфильм” нәшрияты, 2014.	2014	”Татармультфильм”
4	Р. З. Хәйдәрова, Н. Г. Галиева, Л.Ә. Гыйниятуллина	Диск. “Күңелле татар теле”, “Рус телендә сөйләшүче балаларга татар теле укыту”	2013	“Татармультфильм”,
5	Р. З. Хәйдәрова, Н. Г. Галиева, Л. Ә. Гыйниятуллина	Диск “Татар телен өйрәнәбез”, “Рус телендә сөйләшүче баллаларга татар теле укыту”	2012	“Татармультфильм”,
6		Диск “Габдулла Тукай”, Татарстан,М.Җәлил		
7	А. Ш. Асадуллин, Р. А. Юсупов	А. Ш. Асадуллин, Р. А. Юсупов “Рус телле балаларга татар телен укыту методикасы нигезләре”	2010	Мәгариф

Укучы өчен кулланмалар:

1	Мотыйгуллина Ә.Р. Ханнанов р.Г. Хисмәтова Л.К.	“ Татар әдәбияты ” мәктәпнең 5 нче сыйныф рус балалары өчен дәреслек.	2014	Казан “Мәгариф-Вакыт” НӘШРИЯТЫ.
4	Р. З. Хайдарова, Р. Л. Малафеева	.Р. З. Хайдарова, Р. Л. Малафеева. Татарский язык в таблицах.		

Контроль-тикшерү материаллары:

1	Мотыйгуллина Ә.Р. Ханнанов р.Г. Хисмәтова Л.К. Гыйзәтуллина Л.М.	Татар әдәбияты –методик әсбап. (кушымта)	2014	Казан “Мәгариф-Вакыт” НӘШРИЯТЫ.

Электрон кулланмалар:

1	Диск “Заман”, “Рус телендә сөйләшүче балаларга татар теле укыту”	2008	Казан
2	Аудиодисклар “Жырлап-биеп уйныйбыз!”	2008	

Интернет ресурслар:

	http://www.tatmedia.com http://www.tatar.ru http://www.selet.biz/ http://www.tatar.com.ru http://www.kltaphane.tatar.ryu http://www.matbugat.ru http://www.belem.ru http://edu.tatar.ru www.yandex.ru			

5 нче сыйныфның рус төркемнәрендә татар теле укытуның тематик планы

<table>
<tr><th rowspan="2">№</th><th rowspan="2">Дәрес темасы</th><th rowspan="2">Сәг. саны</th><th rowspan="2">Лексика</th><th rowspan="2">Грамматика</th><th colspan="2">Число</th></tr>
<tr><th>План</th><th>Факт</th></tr>
<tr><td colspan="7">Без мәктәптә (27 сәгать)
Регулятив универсаль уку гамәлләре:
• эшчәнлек өчен эш урынын әзерләү; укытучы ярдәме белән максат кую һәм эшне планлаштырырга өйрәнү; эш тәртибен аңлап, уку эшчәнлеген оештыра белү; билгеләнгән критерийларга таянып, эш сыйфатына бәя бирә белү; кирәкле төзәтмәләр кертү; үз эпгчәнле- гең белән идарә итү.
Танып белү универсаль уку гамәлләре:
• аңлап уку, эчтәлекне үз сүзләрең белән сөйли белү; тиешле мәгълүматны сайлау; төп мәгълүматны аерып алу; фикерләрне логик чылбырга салу; иҗади һәм эзләнү характерындагы проблеманы билгеләү, аларны чишү өчен алгоритм булдыру; объектларны чагыштыру, классификацияләү өчен уртак якларны билгеләү, эшчәнлек нәтиҗәсен тикшерү һәм бәя бирү.
Коммуникатив универсаль уку гамәлләре:
әңгәмәдәш белән аралашу калыбын төзү, әңгәмәдәшеңнең аралашу эшчәнлеге белән идарә итү.</td></tr>
<tr><td>1</td><td>Яңа уку елы котлы булсын! Исәнләшү кагыйдәләре</td><td>1</td><td>Исәнләшү, саубуллашу, комплимент әйтү өчен кулланыла торган сүзләр</td><td>Син алмашлыгын юнәлеш һәм төшем килешләрендә куллану</td><td>1.09</td><td></td></tr>
<tr><td>2</td><td>«Мәктәп» темасына караган лексик-грамматик материал. Исемнәрнең төшем һәм юнәлеш килешләрендә төрләнүе</td><td>1</td><td>Уку-язу әсбапларының атамалары: шакмаклы, буйлы, кирәк, кирәкми</td><td>Исемнәрнең төшем, юнәлеш килешләрендә төрләнеше</td><td>4.09</td><td></td></tr>
<tr><td>3</td><td>«Уку язу кораллары.. «Без хикәя сөйлибез»,</td><td>1</td><td>кояш, җылы, яца уку елы, кояшлы, чәчәк, гаҗәп, табигать, күңелле</td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>4</td><td>Кереш контроль эше</td><td>1</td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
</table>

5	Исемнәрнең берлек санда тартым белән төрләнеше. Тартымлы исемнәрнең сөйләмдә кулланылышы	1	язма эш, хата, хаталы, хатасыз, мисал, мәсьәлә	Исемнәрнең берлек санда тартым белән төрләнеше		
6	Исемнәрнең күплек санда тартым белән төрләнеше	1	ашханә, ничә, яңа	Исемнәрнең күплек санда тартым белән төрләнеше		
7	Боерык фигыль. Боерык фигыльнең зат-сан белән төрләнеше		эшлә, чиш, укы, сөйлә, кара, тыңла, яса, тор, кер, тарат	Боерык фигыльнең зат- сан белән •төрләнеше		
8	Әдәпле сөйләм формалары. «Әдәпле сөйләшәбез»	1	дус, үтенеч	Әйт әле, әйтче, әйтегез әле *төзелмәләре*		
9	Исемнәр ясалышы. «Китап — минем дустым, киңәшчем»	1	киңәшче, ярдәмче, хөрмәт, почмак, бөкли, бит, ертма, тотма	-и-		
10	**Мөстәкыйль эш**	1				
11	Хәзерге заман хикәя фигыльнең барлык формасында зат-сан белән төрләнеше. «Без дәрестә»	1	башлана, бетә у контроль эш, мәсьәлә, мисал, эшли, чишә, кайта, сорый, укыта	Хәзерге заман хикәя фигыльнең барлык формасында зат- сан белән төрләнеше		
12	Хәзерге заман хикәя фигыльнең юклык формасында зат-сан белән төрләнеше	*1*	-//-	Хәзерге заман хикәя фигыльнең юклык формасында зат- сан белән төрләнеше		
13	Билгеле үткән заман хикәя фигыль. «Олегның нигә кәефе юк?» тексты буенча лексик-грамма- тик материал	*1*	бүген, иртәгә, мөстәкыйль эш, вакыт, озак, кызыклы, чирек азагы	-//-		
14	«Олегның нигә кәефе юк?», **«Без хикәя язабыз»**	*1*		-мы/-ме — *сорау* кисәкчәләре		
15	**Сүзлек диктанты.** Сан төркемчәләре. *«Сан + исем.»* төзелмәсе	1	кушарга, алырга, тапкырларга, бүләргә, чишәргә, рәт, бүлмә, мисал, мәсьәлә	Сан төркемчәләре		

16	**Диктант “Көз җитте”(дикт. җыент 13 бит)**	1				
17	«Без диктант язабыз», «Безнең билгеләр»	1	җиңел, авыр,өтер, нокта,сорау, төшеп калган,тикшерде,хаталы,хатасыз	*Чөнки, ләкин* теркәгечләре; *иде* ярдәмче фигыле		
Мин — өйдә булышчы (34 сәгать) **Регулятив универсаль уку гамәлләре:** • укытучы ярдәме белән максат кую һәм эшне планлаштырырга өйрәнү; эш тәртибен аңлап, уку эшчәнлеген оештыра белү; билгеләнгән критерийларга таянып, эш сыйфатына бәя бирә белү; уку эшчәнлеге нәтиҗәләрен контрольгә апа белү. **Танып белү универсаль уку гамәлләре:** • уку максатын мөстәкыйль билгеләү; тиешле мәгълүматны табу, билгеләү, сөйләм берәмлекләрен логик тәртипкә салу; мәсьәләне чишү өчен уңайлы ысул сайлау; төшенчәгә якын килү өчен нәтиҗә ясау, фикерләрне логик чылбырга салу. **Коммуникатив универсаль уку гамәлләре:** әңгәмәдәшеңнең фикерен тыңлый белү, ар аташу күнекмәләрен формалаштыру; әңгәмәдәшеңнең араташу эпгчәнлеге белән идарә итү; коммуникатив мәсьәләдән чыгып, фикерне төгәл итеп җиткерү.						
18	«Иртәнге режимым» темасы буенча лексик-грамматик материал. «Минем иртәнге режимым»	1	урын җыям, сөртәм, юынам, иртәнге аш ашыйм. барам, кайтам, алам	Хәзерге заман хикәя фигыльнең зат-сан белән төрләнеше. Чөнки теркәгече		
19	Сәгать ничә? «Минем көндәлек режимым»	1	сәгать җиде, сәгать җидедә, нәкъ сәгать җидедә, көндезге җидедә, көндезге бердә, дәресләрдән соң, сәгать җиденче яртыда	Сәгать ничә? Сәгать кичәдә?		
20	Билгеле үткән заман хикәя фигыль. «Мин — өйдә булышчы»	1	чүп чыгара, тузан сөртә, кер үтүкли, идән себерә, сеңлесен карый, тузан суырта, ашарга әзерли	Билгеле үткән заман хикәя фигыль		
21	**Контроль эш**	1				
22	Билгеле үткән заман хикәя фигыльнең зат-сан белән төрләнеше	1		Билгеле үткән заман хикәя фигыльнең зат- сан белән төрләнеше		
23	♦Мәктәпкә киткәнче», «Илнур белән Рәсимнең иртәнге режимы»	1	коймак, һәрвакыт, киенә, узе, булыша, ипи кисә, һәркем, чәй әзерли	Билгеле үткән заман хикәя фигыльнең зат-сан белән, барлыкта һәм юклыкта төрләнеше		

24	Илнур, Рәсим образларына чагыштырма характеристика. «Без киңәшләр бирәбез»	1	ихтирамлы, ихтирамсыз, тәрбияле, ярдәмчел	Кереш сүзләр; чөнки теркәгече		
25	**Контроль күчереп язу**	1	Өй хезмәтенә караган лексика	Инфинитив + ярый (кирәк)		
26	«Без нинди булышчылар?», «Мин энемне мактыйм»	1	тыйнак, ялкау, начар, мактанчык, ихтирамлы, дус	Мактау формалары		
27	«Рәсим» хикәясендәге лек- сик-грамматик материал, «Без өйдә булышабыз»	1	кичке аш, мәче уйный, өй эше бирмәделәр, онытканмын, мәсьәлә чишәсе бар, алдаша, яхшы булышчы, яхшы булышчы тугел	Фигыль формалары		
28	«Рәсимнең хатасы», «Без өйдә булышырга телибез»	1	-//-	Чөнки теркәгече		
29	**Сүзлек диктанты** «Без — өйдә ярдәмчеләр»	1	«Мин — өйдә булышчы» циклы лексикасын кабатлау	Мин әнигә савыт-саба юарга булышам структурасы. Нишләргә булышасың? соравын төзи белү		
30	Өчен бәйлеге	1	Өчен бәйлеге, зат алмашлыклары	Минем өчен. Безнен өчен төрләнеше. синең, аның өчен төзелмәсе		
31	Ю. Ермолаевның «Ике пирожный» хикәясендәге лексик-грамма- тик материал. Ю. Ермолаев- ның «Ике пирожный» хикәясе	*1*	*ярдәм итәргә уйлады, булышырга уйлады, булышырга чакырды, үзем өчен, синең өчен* «Өйдәге хезмәт» темасына лексиканы кабатлау	Инфинитив		
32	**Контроль күчереп язу**	*1*				
33	«Без сәхнәдә уйныйбыз». Образларга бәя бирү	*1*	*минемчә, минем фикеремчә, мин риза, мин риза түгел, әлбәттә, минем уйлавымча, беренчедән, икенчедән*	*Кереш сүзләр*		
34	**«Без хикәя язабыз»”Ике пирожный” хикәясен үзгәртеп язу.**	**1**	Хикәядәге сөйләм үрнәкләре			
35	« Тавык, Тычкан һәм Көртлек > әкиятендәге лексик-гр амматик материал. «Ипи ничек пешә?»	1	орлык, тегермән, ипи изә, икмәк пешә, мичкә яга, алып бара, алып кайта	Хәзерге заман хикәя фигыльнең барлык, юклык формасы		
36	«Без әкият сөйлибез», «Без сәхнәдә уйныйбыз»	1		Хәзерге заман хикәя фигыльнең барлык, юклык формасы		

37	Билгесез үткән заман хикәя фигыль. «Без әкиятләр язабыз»	*1*				
38	**Контроль эше**	*1*				
39	«Минем дусларым» темасы буенча лек- сик-грамматик материал. «Минем дусларым бар»	1	дуслык, дустым, дуслаштык, ярдәмчел, шаян, гадел, көчле, бергә			
Дуслар белән күңелле (26 сәгать) ***Регулятив универсаль уку гамәлләре:*** • *укытучының күрсәтмәләрен аңлап үти белү; укудагы уңышларның, уңышсызлыкларның сәбәбен аңлый, анализлый белү; уку эшчәнлеген оештыра белү, уку эшчәнлеге нәтиҗәләрен контрольгә ала белү.* ***Танып белү универсаль уку гамәлләре:*** • *уку максатын мөстәкыйль билгеләү; тиешле мәгълүматны табу, билгеләү; сөйләм берәмлекләрен логик эзлеклелеккә салу; мәсьәләне чишү өчен уңайлы ысул сайлау; төп һәм ярдәмче билгеләрне аеру, анализлау, объектларны чагыштыру, классификацияләү өчен уртак билгеләрне билгеләү; чагыштырып нәтиҗә ясый белү күнекмәләрен формалаштыру.* ***Коммуникатив универсаль уку гамәлләре:*** *коммуникатив мәсьәләдән чыгып, фикерне төгәл итеп җиткерү; әңгәмәдәшең белән аралату калыбын төзү; мәгълүматны туплау өчен күмәк эш башкару.*						
40	Сыйфат дәрәҗәләре. Сыйфат дәрәҗәләренең сөйләмдә кулланылышы	1	зур, зуррак, зәп-зәңгәр	Сыйфат дәрәҗәләре.		
41	«Язгы каникул» хикәясендәге лексик-грамма- тик материал. «Язгы каникул» хикәясе	1	кәшәкә таягы, күптән, алып чык, бозыла, ялгыз, күңелсез	Алып бара аналитик фигыле. Инфинитив + кирәк төзелмәсе		
42	Боеруны һәм үтенечне белдерү. «Без матур сөйләшәбез»	1		Боеруны һәм үтенечне белдерүче формалар		
43	«Дусларга ни өчен күңелсез?», «Без хикәя язабыз»	1	чөнки теркәгече	Хәзерге һәм үткән заман хикәя фигыль		
44	**Мөстәкыйль эш**	1				
45	Телефоннан сөйләшү этикеты	1	шалтырый, шалтырата, телефон трубкасы, күрше, чакырыгыз эле	***Исем.—исем*** с\~зтез:мәсе (балалар бакчасы)		
46	«Татар халык ашлары», «Мин нәрсә яратам? »	1	***ботка, аш, кәбестә ашы*** Татар халык атлары исемнәре	Ботка ашарга яратам *төзелмәсе*		

47	Исемнәрнең килеш белән төрләнеше. «Без туган көнгә әзерләнәбез»	1		Исемнәрнең килеш белән төрләнеше. ***Без туган көнгә әзерләнәбез***		
48	«Гүзәл Ләйсәннәрдә» хикәясе	1	түрдән уз, яңа гына, кыста, ашап кара, тук, әдәпле	Кыстау формалары		
49	«Без табын әзерлибез», «Мин салатлар ясыйм»	1	беренче куела, чәнечке, кашык, пычак, уң, сул, кишер, суган, кыяр, кәбестә, бәрәңге, турый, сала			
50	**Диктант”Яз “дикт.җыент)**	1				
51	Туган көнгә чакыру. «Туган көндә»	1	онытма, очрашу, бүләк алу, кичке, тәбәнәк, биек, киң, тар			
52	«Табын янында» хикәясендәге лексик - грамматик материал. «Табын янында» хикәясе	1	ян, өс, арт, ас, ал	Бәйлек сүзләрнең юнәлеш, чыгыш, урын-вакыт килешләрендә кулланылышы		
53	**Сүзлек диктанты** “Без табын янында»,	1	тиз-тиз, башта, хуҗабикә, аннан соң, көтмәде, пычрак, валчык			

Дүрт аяклы дусларыбыз (8 **сәгать)**

Регулятив универсаль уку гамәлләре:

• *укытучы ярдәме белән максат кую һәм эшне планлаштырырга өйрәнү; эш тәртибен аңлап, уку эшчәнлеген оештыра белү; уку эшчәнлеге нәтиҗәләрен контрольгә ала белү.*

Танып белү универсаль уку гамәлләре:

• *фикерләрне логик чылбырга салу; иҗади һәм эзләнү характерындагы проблеманы чишү ысулларын мөстәкыйль рәвештә булдыру; тиешле мәгълүматны билгеләү, анализлау, объектларны чагыштыру, классификацияләү өчен уртак билгеләрне билгеләү; эш башкару ысулларына һәм шартларына анализ ясау.*

Коммуникатив универсаль уку гамәлләре:

әңгәмәдәшнең фикерен тыңлый белү; әңгәмәдәшең белән аралашу калыбын төзү; мәгълүматны туплау өчен күмәк эш башкару; әңгәмәдәшнең аралашу холкы белән идарә итү.

54-55	Дүрт аяклы дусларыбыз, аларның гадәтләре	2	койрыгын болгый, күзләре ут яна, чаба, минем янда бөтерелә, шатланып өрә, күзләре ялтырый, колаклары ү р ә тора, тәпиен бир	Исемнәрнең тартым белән төрләнеше		
56-57-58-59	Дүрт аяклы дусларыбыз,аларның кыяфәтләре,токымнары. «Минем дүрт аяклы дустым» **Хикәя язабыз**	*4*	Таблицадагы сөйләм үрнәкләре			
60	**Йомгаклау контроль эше**	*1*				
61	Мин, син зат алмашлык-ларының килешләр белән төрләнеше. Х. Гарданов-ның «Акыллы Карабай» хикәясендәге лекеик-грамматик материал	1	хөрмәт итә, ягымлы, койрыгын болгый, исән- ләгиә, сорый, саубуллаша	Хәзерге заман хикәя фигыль		

Без спорт яратабыз (7 сәгать)

Регулятив универсаль уку гамәлләре:

• уку эшчәнлеген оештыра белү; уку эшчәнлеге нәтиҗәләрен контрольгә ала белү; укытучының күрсәтмәләрен аңлап үти белү.

Танып белү универсаль уку гамәлләре:

• иҗади һәм эзләнү характерындагы проблеманы билгеләү, аны чишү өчен алгоритм булдыру; сөйләм берәмлекләрен логик тәртипкә салу; эш башкару ысулларына һәм шартларына анализ ясау, классификацияләү өчен уртак билгеләрне билгеләү.

Коммуникатив универсаль уку гамәлләре:

әңгәмәдәшнең фикерен тыңлый белү; әңгәмәдәшең белән аралашу калыбын төзү.

62-63	«Мин авырыйм», «Мин табибта»	2	Тән әгъзалары исемнәре сызлый, теш табибы, салкын,			
64-65	Спорт төрләре. «Мин нинди спорт төре белән шөгыльләнәм?»	2	чана шуа, кызына, хоккей уйный, йөзә, спорт түгәрәге, сикерә, йөгерә			
66-67	**Сүзлек диктанты.** Сәламәт тәндә-сәламәт акыл	1				
68	«Сәламәт булу өчен нишләргә кирәк?»	*1*	саф һавада булу, файда, ацлый, тәмәкече			
69-70	Сабан туе уеннары. Сабан туе программасының афишасы Йомгаклау	*2*	татарча көрәш, ат чабышы, капчык белән сугышу, чүлмәк вату, баганага менү	Хәзерге заман хикәя фигыльнең үткән, киләчәк заман формалары		